

In memoriam René van Outryve (26/1/1937 - 21/1/2017)

René in zijn werkkamer (Foto: Danny Vanwalleghem – 30/03/2015)

Op 21 januari 2017 overleed René van Outryve, net geen tachtig geworden, aan een hartfalen. René's verzwakte hart maakte dat hij de laatste jaren vrijwel niet meer op stap kon gaan. Voor een echte naturalist als hij, een serieuze beknotting. Maar René bleef ondanks alles toch verder bezig met natuurstudie. Een onvermoeibare "doener" was hij, een man met een buitengewone werkkraft. Eenmaal gebeten door een onderwerp werd het grondig uitgepuurd.

Einde jaren 1950 begin jaren 1960 was René zeer actief in de natuurvereniging De Wielewaal. Vogels kijken en plantenstudie waren toen zeer aan de orde. René behoorde toentertijd tot de pioniers uit de streek van Oostende, zijn thuisbasis, die aan natuurexploratie deden. Zijn plantenkennis was groot en hij raakte onder andere gefascineerd door de bergflora. Getuige hiervan is het enorme herbarium met vele planten afkomstig uit de Alpen dat hij naliet. Ook de vele contacten en gezamenlijke excursies met zijn neef en gerenommeerd natuurkenner Edgard Kesteloot (intussen 95 jaar oud) waren voor René plezierige tijden en een grote bron van inspiratie.

René had een zeer brede interesse in natuur, alles boeide hem. Vogels, planten, insecten, fossiele schelpen, ... en natuurlijk het "zeeleven" in al haar aspecten en diversiteit. De grote belangstelling hiervoor kreeg hij met de paplepel mee van zijn vader Robert van Outryve die ook een fervent liefhebber-verzamelaar was van mariene naturalia. René was van bij het begin ook lid van De Strandwerkgroep, maar hij identificeerde zich nooit met verenigingen of instituten en ging voornamelijk zijn eigen, vrije en authentieke weg. Hij wist daarbij telkens de juiste contacten te leggen om aan de nodige informatie en documentatie te geraken voor zijn vele studiewerk. Ook van de bibliotheek van het Vlaams Instituut voor de Zee maakte hij dankbaar en gretig gebruik.

Aan de bestudering van micromollusken – zelf verzameld aan de kusten van Bretagne en Noord-Spanje of gekregen materiaal van de Vlaamse Banken en uit de Noorse fjorden – heeft René enkele jaren heel veel tijd besteed. Maar ook fossiele schelpen kregen een ruime belangstelling. Verzamelcampagnes naar het Pliocen/Mioceen uit het havengebied van Antwerpen, het bemonsteren van Eocene schelpen in de zandgroeven uit het Bekken van Parijs en in groeven uit onze contreien leverden een overvloed aan studiemateriaal. Dichter bij huis, op de opgespoten terreinen in de Zeebrugse achterhaven, werden met zijn medewerking Pleistocene zanden uit het Eemiaan op hun malacofauna bestudeerd.

Een andere favoriete hobby van René was het filmen van vogels, voornamelijk het foeragegedrag van kust- en waadvogels. De IJzermonding, het strand, de spuikom van Oostende en de monding van de Westerschelde waren plaatsen die daartoe bezocht werden. Een ware schat aan documentatie is zo vastgelegd op filmcassettes. Voor het digitaliseren van de oudere analoge opnames kreeg hij de onmisbare hulp van een vriend computerfreak. Werken met de computer was niet René's meest geliefde bezigheid en vaak een beetje een stressor. Ook het opnemen van vogelzang met gespecialiseerde audioapparatuur en een zelf ontwikkelde parabool behoorde op een bepaald moment tot zijn activiteiten.

René was zeer begaan met de wetenschap biologie en had in het bijzonder een boontje voor ecologie. De verbanden leren zien tussen al wat leeft en groeit waren zijn stokpaardje, en vooral zelf de dingen waarnemen was zijn devies. Vanuit zijn opleiding tot leraar biologie had hij er een grondige voorkennis van. Gedurende vele jaren (van 1963 tot 1993) was hij tevens leraar biologie aan het Onze-Lieve-Vrouw college te Oostende. Ongetwijfeld heeft hij er leerlingen geïnspireerd om ook biologie te gaan studeren. Zijn aanstekelijk, haast kinderlijk, enthousiasme en de gratuïteit waarmee hij zijn kennis aan anderen ter beschikking stelde, zal hier en daar zeker zijn aangeslagen. René was gedurende een aantal jaren ook de samensteller en uitgever van werkboeken voor leraars biologie. Zij kenden een ruime belangstelling bij collega's uit het vrij onderwijs.

Voor de inrichting van het bezoekerscentrum De Nachtegaal te De Panne werd René gevraagd om de schelpenzaal op poten te zetten. Een groot werk dat vele voeten in de

aarde heeft gehad maar dat voor educatieve doeleinden bijzonder geslaagd is. De levenswijzen van weekdieren, zoals ze in de tentoonstelling uitgebeeld worden, zullen door duizenden bezoekers zeer zeker gesmaakt zijn. Ook van het filmmateriaal is dankbaar gebruik gemaakt in andere tentoonstellingsruimten van De Nachtegaal.

René was geen verbeterd schrijver van artikels maar dat ene kleine boekje, "Strandvondsten van Gravelines tot Nieuwpoort", waar hij de tekeningen en de teksten voor voorzag, was zeer gegeerd bij strandgidsen en het brede publiek. In die kringen was het zelfs een beetje een "bestseller". Het fijne aan dit boekje is dat het vertelt over de biologie van de diverse soorten zeeorganismen. In lijsten met opsommingen van soorten, als louter doel op zichzelf, was René niet meer geïnteresseerd. Soortenjagerij was niet aan hem besteed, het waren de verhalen van plant en dier uit de context waarin ze leven die voor hem het belangrijkste waren. Dit demonstreerde hij ook in voordrachten die hij af en toe mocht houden voor natuurgidsen in spe of tijdens andere gelegenheden. Titels van zijn presentaties waren o.a.: "Voedseleecologie van het wad", "Voedingswijzen van zeeorganismen" en "De scholekster en zijn prooien".

Begeesterd door het werk van professor Guy De Moor over strandmorfologie wierp René zich geruime tijd op het ontrafelen – het "lezen" zoals hij altijd zei – van deze verschijnselen. Hij documenteerde dit met foto's, film en prachtige tekeningen. René was een meester in het wetenschappelijk tekenen met kleurpotloden, pareltjes leverde hij af. Hij was op vele vlakken begiftigd met een levendige creativiteit. Het vooropgezette plan om iets uit te werken over "levenssporen op het strand" kwam nu wat op de achtergrond te liggen.

Onder impuls en met de hulp van een gelijkgestemde compaan vond René in de laatste paar jaren van zijn leven een nieuw onderzoeks-topic: plankton. Door de microscoop determineren, fotograferen en tekenen van plankton afkomstig uit de brandingszone van het strand van Oostende waren René's laatste intense en zoals telkens gepassioneerde bezigheden. Af en toe echter stak ook het heimwee naar het onderzoek van diersporen op het strand nog de kop op, maar omdat hij vrijwel niet meer in staat was tot enige fysieke inspanning kon dit projectje niet worden afgewerkt. Het herhaalde vernietigen van de benthische strandfauna door de vele zandsuppleties aan de Belgische kust bekommerde hem bovendien zeer.

Ook astronomie hield René in de ban. Hij las er vele boeken over en was een grote fan van Stephen Hawking. Om zelf diep de ruimte te kunnen inkijken ging hij op bezoek bij de volkssterrenwacht van Beisbroek te Sint-Andries. Over het heelal kon hij geanimeerd vertellen en slaagde erin vaak complexe materie voor de leek begrijpelijk te maken, zijn didactische gave ten voeten uit. Dat wij allemaal te herleiden zijn tot "sterrenstof" is één van René's beklievende uitspraken. Het toont hoe ook de echte levensvragen hem bezighielden. Wetenschapsfilosofie en het wel en wee van natuurbehoud kwamen te gepaste tijde ook aan bod. De prikkelende en bij wijlen "socratische", maar steeds

aimabele conversaties en discussies in dit verband zullen we met genoeg blijvend herinneren. René was een uitgesproken zelfstandig en zeer zeker ook kritisch denkend mens waarbij de nodige humor nooit ver weg was. Hij beantwoordde, op spontane wijze, ook niet aan het stereotiepe beeld van de "groene jongen". Hij had een eigen zeer persoonlijke "stijl". De grote zin voor natuurwetenschap en de zin voor het esthetische waren er beide in vermengd. Zo was hij bijvoorbeeld ook een geestdriftig en tevens zeer gewaardeerd tennisspeler. René had het er heel moeilijk mee toen hij, omwille van fysieke gezondheidsredenen, met deze sport voorgoed moest stoppen.

René's geheugen ging de laatste tijd snel achteruit, de ziekte had al stevig toegeslagen. Meer dan ooit bracht de muziek die hij, samen met zijn vrouw, beluisterde sterke emoties bij hem teweeg. Zo gaat dat vaak bij het dagende besef van onze eigen eindigheid. Wij zullen je nooit vergeten René, de erfenis die we van jou meekregen zullen we koesteren en zetten we verder ... vooral die blik door de "ecologische bril". Jouw steeds optimistische humeur en je humor met vaak dat vleugje ironie erbij missen we. Maar het allerschoonste tijdens de vele persoonlijke contacten was dat jij jouw eigen persoontje, je eigen ego telkens helemaal op het achterplan plaatste en alle aandacht en gesprekken volledig toewijdde aan de beestjes en de plantjes. In onze huidige meritocratie en ik-tijdperk met zijn ontspoord individualisme, overdreven zelfprofilering en egoïsme zowaar een lovenswaardige karaktertrek. Ook zelfs maar het minste oordelen over anderen was nooit aan jou besteed. Een goede vriend en "boegbeeld" uit de natuursector is van ons heengegaan. René, het ga je goed daar, aan gene zijde tussen de sterren. Dank je voor alles. Op 22 april 2017 werd de urne met de as van René in zee vóór Oostende neergelaten.

Emmanuel Dumoulin